

מהותו של האדם – חיות וטהרה

על הפסוק הפותח את פרשת השבוע "אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה זָכָר" (יב, ב) ביאר רש"י כדברי חז"ל (מדרש רבה יד, א): "אמר רבי שמלאי: כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף, כך תורתו אחר בהמה חיה ועוף. הדא הוא דכתיב 'זאת תורת הבהמה' ואחר כך 'אשה כי תזריע'".

אפילו יתוש קדמך

חז"ל התקשו בשאלה פשוטה, המדברת בעד עצמה, מדוע התורה מנתה תחילה את תורתן של בעלי החיים, כפי שמצינו בפרשיות הקודמות, ורק לאחר מכן, בתחילת פרשתנו עוסקת באדם? מדוע לא פתחה תחילה ביצור החשוב בבריאה, באדם לפני בעלי החיים?

על כך השיבו חז"ל: כשם שבבריאת העולם נבראו תחילה בעלי החיים ורק לאחר מכן נקרא האדם, כך גם כשמפרטים את תורתם ודיניהם, תחילה עוסקים בבעלי החיים ורק לאחר מכן באדם עצמו.

ומדוע באמת אדם נברא אחרון, לאחר בעלי החיים? על כך אמרו חז"ל: "אדם נברא בערב שבת, ומפני מה? ... שאם תזוח דעתו עליו, אומר לו: יתוש קדמך במעשה בראשית. דבר אחר, כדי שיכנס לסעודה מיד, משל למלך בשר ודם שבנה פלטרין ושיכללן והתקין סעודה ואחר כך הכניס אורחין" (סנהדרין לח ע"א).

כמה טעמים נאמרו בתשובה לשאלה זו, שנים מהם, שהובאו לעיל – נוגדיים וקוטביים, מחד שאם תזוח עליו דעתו, יאמרו לו שאפילו היתוש נברא לפניו. מאידך, כדי להכין את כל הנבראים לפניו, כדרכו של אדם חשוב שמגיע לאירוע לאחר שכל המוזמנים כבר באולם.

משמעות הפסקת החיים בבריאה

בבריאת העולם האדם נברא אחרון, לאחר בריאת הדומם, הצומח והחי. כך גם בפרשתנו, רק לאחר הפרשיות העוסקות בתורת הבהמה החיה והעוף, עוסקת פרשתנו באדם, נזר ותכלית הבריאה.

בחיי שונה האדם משאר הברואים, ושונה הוא מהם גם במותו, בחדלונו, בהסתלקותו. ככל שהצורה גבוהה יותר בחיותו, כך בהפסקת החיות, החומר והצורה נעשים שפלים יותר.

דומם שנשבר - נותרים ממנו רק שברים דוממים.

צמח המאבד את חיותו – הוא נובל ונרקב וחדל לתת ריח או מראה רענן ופורח.

חי המאבד את צורתו וחיייו – הופך לנבלה, למטרד חסר שימוש [למעט חי שנשחט, שבכך ממשיך למלא את ייעודו וניתן להשתמש בעורו ולאכול את בשרו].

אדם המאבד את חיייו וחיותו – הופך להיות 'אבי אבות הטומאה', יותר מנבלת חיה. החומר שהיה בו מאבד כל ערך. בהתאם לכלל, שככל שהצורה היתה גבוהה יותר בחיייו, כך בהפסקתם – טומאתו וחדלונו גדולים יותר.

מהי טומאה

פרשתנו עוסקת בטומאה. טומאה אינה לכלוך או זוהמה, אלא מצב שבו החיות והמהות נעלמים. איבוד צורה פירושו העדר חיים, שמשמעותו **טומאה**. הטומאה מעידה על חיסרון.

בניגוד לבהמה, שבחייה אינה מגיעה למצב טומאה, רק אדם מטמא גם בחייו. וככל שהוא אדם גדול יותר, כך הוא מטמא יותר. באותה מידה גם טומאת כהן היא במדרגה גבוהה מטומאת ישראל. ככל שאדם חי יותר, הוא מגלה את מהותו יותר, ושכשנעלמת חיותו - מופיעה יותר טומאה.

בסוף פרשת מצורע כתוב "וְהִזְרַתְּם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטְּמֵאתָם וְלֹא יָמָתוּ בְּטְמֵאתָם בְּטִמְאָם אֶת מִשְׁכְּנֵי אֲשֶׁר בְּתוֹכָם" (טו, לא).

מבאר הנצי"ב מוולוז'ין: "היינו האדם עצמו, שהוא משכן לשכינה, מצד שהוא **צלם אלוקים**... קאמר שלא יבא למכשול בְּטִמְאָם אֶת מִשְׁכְּנֵי אֲשֶׁר בְּתוֹכָם', שתהא נטמאת בשעת מעשה וממילא יהא גם הוא נטמא טומאת הגוף... דטומאת הגוף שעשה מוסיף לו טומאה ואיסור כרת".

כל אחד מאיתנו, מעצם היותו צלם אלוקים, הוא משכן קטן, מקום לגילוי שכינה, ביטוי לגודל החיות, היצירה, התיקון והעשייה. כל אחד מאיתנו, כשימלא את ייעודו, יהיה טהור יותר וחי יותר.

office@shaalti.co.il – **לתגובות**

הכותב: הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר סדרת הספרים **תורתך שאלתי** על התורה, רב המכר **כי ישאלך** – על הגדה של פסח, **מה שאלתך** – על מגילת אסתר.